

'Op verjaardagen werd over de oorlog gepraat'

Theatermaker, zanger, schrijver, schilder, danser en multi-instrumentalist Herman van Veen spreekt zondag tijdens de Leidse Dodenherdenking in de Pieterskerk de Herdenkingsrede uit. Van Veen heeft een Joodse achtergrond en werd geboren in het bevrijdingsjaar 1945. Omdat hij druk is met een theatertoer in Duitsland en Zwitserland zijn de vragen via de mail gesteld.

Miep Smitsloo

U zou tegen de Stichting Dodenherdenking Leiden gezegd hebben zich 'vereerd' te voelen dat u bent gevraagd als gastspreeker bij de herdenking in de Pieterskerk. Maar het is toch juist omgekeerd? De organisatie moet toch 'vereerd' zijn dat u ja hebt gezegd?

„Dat heb ik inderdaad gezegd omdat ik dat als zodanig beschouw. Uit de vraag blijkt vertrouwen.”

Moest u er lang over nadenken of was het een spontane toezegging?

„Dat laatste. Ik vind die herdenkingen belangrijk; zeker in deze tijd waarin de wereld wordt verscheurd door conflicten en we opnieuw geconfronteerd worden met die duistere kanten van de mensheid, de oorlogen, het geweld, de haat. Overal waar dat groeit, verliezen mensen elkaar.”

Heeft u al nagedacht waar u het op 4 mei over gaat hebben?

„Het zal vooral hoogst persoonlijk zijn, daar weet ik het meeste van.”

Leiden krijgt wel twee voor de prijs van een, want u verzorgt ook de muzikale omlijsting van de herdenking.

„Ik kom met de gitarist Edith Leerkes. We gaan een drietal stukken zingen. Waarvan één voor de gelegenheid geschreven.”

Zelf bent u uit 1945. Een 'bevrijdingskind'. Zit de oorlog niettemin als tweede generatie in uw DNA? Wat heeft u familie meegeemaakt in de oorlog? Of werd er – zoals bij veel families zo vlak na de oorlog – niet over gepraat?

„Vooral op verjaardagen als de familie bij elkaar kwam, werd er na de felicitatie stevast over de oorlog gepraat. Over het algemeen ernstig, maar er werd ook gelachen. Wij zaten daar dan op de grond bij en konden onze oren dan dikwijls niet geloven.”

Moeten we wat u betreft blijven herdenken en zo ja, mag het op 4

Herman van Veen: „Mijn overgrootvader blijkt een deel van de Leidse schouwburg te hebben gemetseld.”

FOTO ANP/KIPRA SANDER KONING

mei alleen over de Tweede Wereldoorlog gaan of, zoals veel mensen suggereren, moet de herdenking breder worden getrokken, ook, of juist, in verband met het groeiend antisemitisme?

„Ik sluit me aan bij de woorden van de jurist Angélique Eijpe als zij zegt 'Herdenken is pas betekenisvol als het zich niet afsluit voor het heden. Laten we niet alleen stilstaan, maar ook vooruitkijken. Naar wat we kunnen, willen en moeten doen, toen en nu. Herdenken is niet alleen ritueel van selectief terugkijken. Het is een oefening in moreel bewustzijn, in solidariteit en in verantwoordelijkheid. Nooit meer is nu.'”

Het is toch bepaald niet uit verveling dat u naar Leiden komt op 4 mei. U toert dusdanig veel rond, met name in Duitsland, dat dit interview niet 'live' kon plaatsvinden, maar via de mail.

„Klopt. We zijn nogal van de straat. Dit niet in de laatste plaats omdat ik onlangs tachtig ben geworden, daar kwam tot mijn verrassing nogal wat bij kijken.”

Of vond u het wel best om antwoorden te kunnen wikkelen en wegen in plaats van dat er live 'lastige' vragen worden gesteld?

„Ik zie het vooral als zinvolle vragen. Tijdens een tournee doe ik zelden of nooit interviews. Ik kan er soms van wakker liggen, dan malen antwoorden door mijn hoofd. Dat is

Dodenherdenking

De Stichting Dodenherdenking Leiden organiseert namens de Gemeente Leiden zondag twee bijeenkomsten.

Bij het monument bij het Haagsche Schouw vindt om 15.00 uur een herdenking plaats van de groep jonge militairen die bij de aanvang van de oorlog sneuvelde.

De algemene herdenking vindt plaats in de Pieterskerk. Na de bijeenkomst in de Pieterskerk (inloop 18.00) volgt aansluitend een Stille Tocht naar het Bevrijdingsmonument aan de Lammermarkt.

Daar vindt een korte plechtigheid plaats, waarna om 20.00 uur twee minuten stilte in acht worden genomen. Vervolgens is er een defilé langs het monument, waarbij bloemen gelegd kunnen worden.

Om 14.30 uur geeft het Rijnlands Symphonie Orkest o.l.v. Ghislain Bellefroid in de Pieterskerk een uitvoering van de indrukwekkende compositie Ein deutsches Requiem van Johannes Brahms.

voor de voorstellingsconcentratie niet bevorderlijk.”

U bent 80. Veel van uw voorstellingen zijn nog steeds uitverkocht en de agenda is zoals gezegd overvol. Bent u van plan 100 te worden en/of in het harnas te sterven?

„100, dat zou mooi zijn, daar is veel mazzel voor nodig, heb dat niet alleen in de hand. Ik moet niet aan denken op een toneel te sterven. Doe dat het liefst als het dan toch moet op een malse matras.”

Hele generaties zijn met u opgegroeid, want u stond op uw zoste al op het podium en was pas 25 toen u in Carré mocht staan, voor vele artiesten het summum. Hoe moeilijk is het om jongere generaties aan te spreken?

„Daar ben ik niet zo mee bezig. Ik zing en vertel wat er aan mijn hart gaat voor wie dat willen zien en horen. Jong en oud. Iedereen beslist voor zichzelf of hij dat wil of niet.”

Als je u op het podium ziet springen en dansen, kun je alleen maar vol bewondering toekijken hoe lenig u op uw 80ste nog bent en wat een geweldige conditie u nog heeft. Is dat een kwestie van goede genen of houdt het optreden u zo fit?

„Beiden. Het is niet zo dat ik thuis aan een rekstok hang of door een bos ren. Doe alles tussen de voorstellingen door in wandel tempo. Dat ik

nog zo lenig lijkt komt vooral zoals u vraagt daar het spelen.”

Komen op uw leeftijd hoofd en lijf in conflict met elkaar of voelt u zich nog steeds jong?

„In je hoofd lijkt je geen leeftijd te hebben, zit er een soort altijd-gevoel. Dat lichaam gaat zijn eigen gang hoe jong je ook denkt. Kleine gebreken dienen zich meer en meer aan en de grote sluimeren waar-schijnlijk.”

Heeft u in ons land een 'gelijke' ofwel een opvolger, iemand die ook een multitalent is?

„Ze zullen er vast en zeker zijn die mensen die zich net als ik niet kunnen specialiseren.”

Heeft u 'iets' met Leiden? Met de Schouwburg in elk geval, de oudste van het land en zo'n sfeervolle?

„Wij komen bijna zestig jaar naar Leiden. De Stadsgehoorzaal en de oude schouwburg. Elke twee, drie jaar komen we voorbij. De laatste jaren vooral in de Stadsgehoorzaal om haar sublieme akoestiek. De eerste keer dat we in de Stadsschouwburg speelden kwam door Wim Kan. Dat was omdat hij dat de mooiste zaal van Nederland vond. Hij matste voor mij een optreden. De meest opmerkelijke relatie met dat oude speelhuis komt door een overgrootvader van mij. Hij heeft, zo blijkt uit de familie-analen, een deel van de schouwburg gemetseld.”